

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Lietuvos savivaldybių asociacijai

2022-02-07
NSMOT 22/02/07/01

VAIKŲ DIENOS CENTRŲ PATIRTIS IR IŠŠŪKIAI PO AKREDITAVIMO BEI SIŪLYMAI

Prieš metus pradėta vaikų dienos centrų akreditacija, atnešė daug naujovių į vaikų dienos centrų veiklą. Per metus išryškėjo sisteminiai iššūkiai, susiformavo geroji praktika, taip pat pastebimos ir tam tikros vengtinės praktikos. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (toliau - NSMOT), atlikęs išsamias konsultacijas su nariais, teikiančiais socialinės priežiūros paslaugas vaikų dienos centruose (toliau VDC), teikia pastabas ir rekomendacijas akreditacijos, paslaugų organizavimo ir teikimo tobulinimui.

1. Pagrindiniai iššūkiai ir rekomendacijos nacionaliniams teisės aktams:

1.1. Vienas pagrindinių iššūkių teikiant akredituotas paslaugas yra padidėjęs administravimo krūvis, kuris organizacijų dažnai vertinamas kaip perteklinis ir neprisidedantis prie išsamesnio poreikių vertinimo ir paslaugų kokybės augimo. Daugiausia iššūkių kyla pildant SP formas:

1.1.1. Organizacijų vertinimu SP-1 yra perteklinė, nes reikalaujama užpildyti didelį asmens duomenų kiekį ir pateikti asmens dokumentų kopijas. Teikiama ne tik informacija apie paslaugos gavėją (vaiką), bet ir kitus šeimos narius. VDC pripažįsta, kad teikiant paslaugas svarbu įvertinti vaiko ir jo aplinkos poreikius, tačiau ši forma yra labiau informacinio pobūdžio ir nesuteikia svarios informacijos apie vaiko poreikius, kurių nustatymas padėtų tikslingai ir kokybiškai teikti paslaugas vaikui bei jo šeimai. Be to, didelis renkamas asmens duomenų skaičius neretai piktnaiviai ir gąsdina klientus - šeimos dažnai klausia ir piktnaivina, kodėl yra reikalinga pildyti tokį didelį kiekį duomenų ir kodėl ši informacija yra renkama.

1.1.2. Nėra aišku, kodėl reikalaujama pildyti SP-2 formą ir kokia yra šios formos paskirtis, kadangi panašaus pobūdžio informacija pateikiama vaiko poreikių vertinime. Pažymėtina, kad SP-2 forma labai konkrečiai apibrėžia socialines grupes, tačiau ne visais atvejais šioms grupėms įmanoma priskirti vaikus, kurie gauna VDC paslaugas, pavyzdžiui, jeigu VDC lanko ir vaikai iš bendruomenės - jų negalima priskirti nei vienai iš SP-2 formoje numatytų socialinių grupių. Atkreiptinas dėmesys, kad SP-2 formoje dalis naudojamų terminų yra pasenę, žeminantys orumą ir stigmatizuojantys (pavyzdžiui, terminai „socialinės rizikos vaikas“, „elgetaujantis“, „valkataujantis“).

Bendrai organizacijos pažymi, kad visose formose reikia pildyti pasikartojančius duomenis, pavyzdžiui šeimos narių adresus, kontaktus. Keliamas klausimas, kokią tai naudą suteikia paslaugų administravimui, nes tai didele dalimi apsunkina paslaugų teikimą.

Siūlome:

Būtų tikslinga turėti vieną aiškia formą, kurioje būtų renkami konkretūs duomenys, reikalingi VDC paslaugoms skirti ir organizuoti. Kaip gerąją praktiką galima išskirti formą, kuri ministerijos laikinai buvo patvirtinta ir naudojama praktikoje iki 2021 m. balandžio mėn.

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

- 1.2. Vaikų dienos centro paslaugos nutraukiamos savivaldybės socialinių paslaugų skyriaus sprendimu. Gavę sprendimą dėl socialinių paslaugų nutraukimo, vaikų dienos centrai yra įpareigoti su sprendimu supažindinti vaiko atstovus ir gauti jų rašytinį patvirtinimą, kad su sprendimu sutinka. Manytina, kad šis įpareigojimas yra perteklinis, nes vaiko atstovai jau būna pateikę prašymą dėl socialinių paslaugų nutraukimo ir neretu atveju nėra motyvuoti dar kartą vykti į vaikų dienos centrą dokumento pasirašymui.

Siūlome:

Vaikų dienos centrų vertinimu paslaugos nutraukimui visiškai pakaktų vaiko atstovo prašymo. Tais atvejais, kai vaiko atstovai nebendradarbiauja ir prašymo neteikia, o vaikui vaikų dienos centro paslaugos nėra teikiamos, galėtų užtekti ir argumentuoto vaikų dienos centro atstovų prašymo paslaugoms nutraukti.

- 1.3. Valstybiniu lygmeniu vaikų dienos centrai nėra skatinami ar motyvuojami priimti vaikus su negalia. Vis dar galioja teisinis reglamentavimas, kuris stigmatizuoja vaikus su negalia, jie priversti lankyti VDC skirtus tik neįgaliesiems pagal dienos socialinę globą. Taip vaikai nepatenka į VDC skirtus visiems bendruomenės vaikams. Akivaizdu, kad įprastai VDC nėra pasirengę priimti vaikų su negalia. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2021 m. sausio–birželio mėn. duomenimis, Lietuvoje veikė 435 vaikų dienos centrai. Vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos buvo skirtos 8 468 vaikams, iš jų vaikai su negalia – 123, vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų – 2 246, kiti bendruomenės vaikai – 5 952.

Siūlome:

Svarstyti apie skatinimo priemones ir motyvaciją įtraukti vaikus su negalia, tuo pačiu plėtojant žmonių su negalia įtrauktį Lietuvoje. Apie tai kalbama ir Neįgaliųjų teisių konvencijoje, kurią Lietuva ratifikavo 2010 m. Šiuo atveju labai svarbus tarpinstitucinis susitelkimas ir bendradarbiavimas visais lygmenimis bei motyvacijos skatinimas. Skirti išteklius patalpų pritaikymui, darbuotojų parengimui ir kvalifikacijos kėlimui. Pradiniame etape svarstyti koncentruotis ne į visus VDC, tačiau užtikrinti, kad mieste yra bent vienas (didmiesčiuose keletas) VDC, kurie yra pasirengę priimti ir vaikus su negalia.

- 1.4. Organizacijų vertinimu taikomas neadekvatus laikotarpis pateikti metinę finansinę ataskaitą. Dažnai ataskaitas prašoma pateikti iki sausio 2 d., o kartais pasitaiko reikalavimų ataskaitas pateikti net gruodžio viduryje, tačiau duomenys apie atlyginimus gaunami tik gruodžio 31 d. Vertiname tai kaip nepakankamą laiką ataskaitų pateikimui.

Siūlome:

Siūlome suteikti galimybę organizacijoms pateikti ataskaitas ne anksčiau kaip per dvi pirmąsias mėnesio darbo dienas.

- 1.5 Finansinių ataskaitų formos vis dar pateikiamos Word formatu. Rekomenduojama ataskaitas teikti Excel formatu.

Siūlome:

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

Ataskaitas teikti Excel formatu. Tokiu atveju taip pat organizuoti mokymus organizacijoms.

- 1.6. Skirtingose savivaldybėse labai skiriasi galiojančios praktikos ir reikalavimai vaikui skiriant vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas. Skiriasi praktika, kiek ir kokių formų reikia užpildyti (pavyzdžiui SP ir kitos formos), kaip atsiskaitoma už veiklas, panaudotas lėšas ir pan. Dėl skirtingų taikomų praktikų ypač su dideliais sunkumais susiduria tos organizacijos, kurios veikia ne vienoje savivaldybėje ir turi veikti pagal skirtingas tvarkas, net jeigu yra veikama žiedinėje ir didmiesčio savivaldybėse.

Siūlome:

Atsižvelgiant į surinktas gerąsias ir vengtinąsias praktikas, skatiname suvienodinti praktikas savivaldybėse dėl formų pateikimo, atsiskaitymo už veiklas ir panaudotas lėšas. Savivaldybes raginame atsižvelgti į gerąsias praktikas ir atsiskaitymo tvarkas tobulinti remiantis partnerystės su VDC principu ir konsultuojantis su tuose regionuose veikiančiais VDC.

2. Savivaldybių gerosios praktikos:

- 2.1. Klaipėdos miesto savivaldybės VDC nereikia pildyti SP formų, savivaldybė parengia visus dokumentus apie poreikį VDC paslaugoms. VDC socialiniai darbuotojai vertina individualų poreikį socialinių įgūdžių ugdymui ir kitoms psichosocialinėms ar prevencinėms paslaugoms.
- 2.2. Sveikiname savivaldybes, kurios prašo pateikti tik lankomumo suvestines už mėnesį, o ataskaitas pildyti kas ketvirtį. Pavyzdžiui, Vilniaus m. savivaldybė kas 2 mėn. prašo VDC pateikti paraišką savivaldybės lėšoms už per praėjusį ir einamąjį mėnesį paslaugas gavusius vaikus. Kartu su paraiška yra prašoma pateikti tik lankomumo suvestines. Tai galima vertinti kaip gerąją praktiką dėl to, kad nėra renkami pertekliniai duomenys, papildomos ataskaitos ir pan. Vilniaus m. VDC turi pateikti pusmečio ir metines ataskaitas. Panašiomis praktikomis džiaugiasi Kauno rajono, Klaipėdos, Kaišiadorių rajono ir kitų savivaldybių nevyriausybinės VDC.
- 2.3. Vilniaus m. sav. skiriamų lėšų nereikia skirstyti išlaidų eilutėmis, kas palengvina ir pusmečio bei metų laikotarpio atsiskaitymą. Tokiu būdu organizacijos gali naudoti lėšas pagal realų poreikį, o savivaldybės biudžeto lėšos naudojamos kur kas efektyviau.
- 2.4. Vilniaus m. ir Šiaulių m. savivaldybės paslaugos skyrimo įsakymus teikia ne vieneriems metams, pavyzdžiui, nurodo, kad įsakymas galioja iki VDC akreditacijos pabaigos arba skiriama neterminuotai. Tai labai palengvina metų pradžios darbus, nes sumažina administracinę naštą tiek VDC, tiek savivaldybei. Kitu atveju, tose savivaldybėse, kur paslauga skiriama iki einamųjų metų pabaigos, ateinančių metų sausio mėnesį VDC privalo iš naujo pildyti ir pateikti dokumentus dėl paslaugos skyrimo, tokius kaip prašymas ir vaiko poreikių vertinimas.
- 2.5. Marijampolės, Kauno miesto savivaldybėse nereikia pildyti ketvirtinių ataskaitų už savivaldybės biudžeto lėšų panaudojimą. Savivaldybė atsiskaito pagal sąskaitą faktūrą už suteiktas paslaugas, taip kaip yra globos paslaugų atveju.
- 2.6. Druskininkų, Rokiškio raj., savivaldybė apmoka VDC komunalines išlaidas, padengia patalpų nuomos mokesčius. Tai leidžia didesnę lėšų dalį skirti VDC darbuotojams ir sustiprina paslaugų kokybę.

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

2.7. Kai kurios savivaldybės, suderinusios mokyklinių autobusų grafiką, paveža vaikus į/iš VDC.

Siūlome:

Remiantis gerosiomis praktikomis rekomenduojame suvienodinti atsiskaitymo tvarką ir ataskaitas pildyti ne dažniau kaip kas ketvirtį. Už savivaldybių skiriamas lėšas rekomenduojame atsiskaityti pagal sąskaitas faktūras. Plačiau naudoti patalpų suteikimo ir komunalinių išlaidų padengimo praktikas bei panaudos sutartis. Atsižvelgiant į ženkliai išaugusias komunalinių išlaidų sąskaitas, skatiname skirti papildomą pagalbą padidėjusiems kaštams padengti. Sveikiname pavėžėjimo praktikas savivaldybėse ir skatiname intensyviau teikti pavėžėjimo paslaugas.

3. Vengtinios praktikos:

- 3.1. Skiriant savivaldybės biudžeto lėšas, kai kurios savivaldybės numato vaikų lankymo reikalavimus. Tai reiškia, kad jeigu vaikas nelanko VDC tam tikrą skaičių dienų - pinigai už tą mėnesį neskiriami. Dėl to organizacijos susiduria su finansiniais iššūkiais, kurių iš anksto numatyti dažnai neįmanoma. Tuo tarpu darbuotojams vis tiek turi būti mokamas atlyginimas, o patalpos turi būti išlaikomos.
- 3.2. Kai kuriose savivaldybėse (pavyzdžiui, Kelmės raj.) VDC reikalaujama pildyti dienos žurnalą apie kiekvieną vaiką ir užpildyti išsamią informaciją, ką vaikas kasdien veikia dienos centre. Organizacijoms tai yra neadekvati administracinė našta, nukreipianti dėmesį nuo realaus paslaugų teikimo.
- 3.3. Pasitaiko atvejų, kuomet savivaldybės neapmoka už vaikui suteiktas dienos centro paslaugas, kai jo gyvenamoji vieta yra kitoje savivaldybėje. Pavyzdžiui, vaiko gyvenamoji vieta deklaruota X savivaldybėje, tačiau vaikas kartu su šeima gyvena nuomojamame bute Y savivaldybėje, ten taip pat lanko mokyklą.
- 3.4. Dalis VDC, dirbančių kaimiškose vietovėse, susiduria su iššūkiais dėl taikomo reikalavimo, kad VDC turi lankyti ne mažiau negu 10 vaikų. Tuo pačiu susiduriama su lankomumo problema, ypač jeigu vaikai išvyksta į specialiąją ugdymo įstaigą savaitei, nors vaikai VDC mielai lanko penktadieniais ir atostogų metu.
- 3.5. Kai kurios savivaldybės neleidžia savivaldybės skiriamas lėšas naudoti patalpų išlaikymui, transportui ir kitoms lėšoms, susijusioms su paslaugų teikimu.
- 3.6. Kai kuriose savivaldybėse į VDC siunčiami tik su dideliais socialiniais sunkumais ir elgesio sutrikimais susiduriantys vaikai. Tai itin apsunkina VDC darbuotojų darbą, lemia perdegimus, padidina kaštus supervizijoms. Tuo pačiu apsunkina įtraukties ir socialinės atskirties mažinimo procesus. Galimybė VDC lankyti visiems bendruomenės vaikams mažina atskirtį, plėtoja socialinės lygybės idėją bei užtikrina vaikų užimtumą, tėvų galimybę dalyvauti darbo rinkos procesuose.

Direktorė Aistė Adomavičienė